

Valtuustoaloite erittäin uhanalaisen jokihelmisimpukan suojelemiseksi Tampereen kaupungin toiminnassa

Tampereen Vesi Oy:n tulee lopettaa vedenotto Pinsiönlähteestä ja Jordaninojan lähdealueelta siten, että näistä tuleva vesimäärä virtaa kokonaisuudessaan Pinsiön-Matalusjokeen.

Nykyinen vedenotto heikentää kriittisimpänä tekijänä joessa elävän erittäin uhanalaisen, tiukasti suojellun jokihelmisimpukan eli raakun sekä raakun isäntäkalan purotaimenen elinolosuhteita (Pirkanmaan ELY-keskuksen, Hämeenkyrön kunnan, Nokian kaupungin ja Ylöjärven kaupungin raakkuhankkeet ja seurantatulokset). Raakku ei nykyoloissa enää kykene lisääntymään Pinsiön-Matalusjoessa, ja sen kanta on taantuva, häviävä. Taantuminen alkoi, kun Tampereen kaupunki ryhtyi vedenottoon 1970-luvulla.

Pinsiön-Matalusjoen raakkukanta

- Raakkukantaa on tutkittu 1970-luvulta lähtien
- Raakkukanta on taantunut ja kuoleva
- Vuonna 2019 arvioitiin, että joessa elää 11 000 raakkuu
- Määrä on suunnilleen sama kuin vuoden 2011-2012 tutkimuksessa, mutta vain runsas puolet siitä mitä raakkukanta oli vuosituhannen vaihteessa
 - Populaation elvyttäminen vielä mahdollista
- Lisääntymisessä ongelmia, elinkierto päättyy tutkimustiedon valossa nuorsimpukkavaiheeseen

Kriittiset ympäristötekijät

- Veden vähyys, altis virtaamavaihteluille
- Myös veden laatu (ravinteet, sameus, kiintoaine, rauta) ja lämpötila kriittisiä raakun ja taimenen kannalta
- Voimakkaasti kuormittavia sivuoja
- Vaellusesteet: yläjuoksulla uselta, alajuoksulla 2
- Rännimäiset osuudet: eroosio, veden pidätyskyky heikko
- Raakulle ja taimenelle sopivan habitaaalin paikollainen puute
- Paikoin riittämätön suojapuusto

(kuvat Pirkanmaan ELY-keskuksen Life revives -hankkeesta 2023)

Ympäristöministeriön tilauksesta 2020 on valmistunut tutkimusraportti jokihelmisimpukan nykytilasta ja lajin suojelemiseksi tarvittavista toimista Suomessa. Raportissa todetaan Natura 2000-verkostoon kuuluvan Pinsiön-Matalusjoen kärsivän Tampereen kaupungin pohjavedenotosta Pinsiönharjusta. Tutkimuksen mukaan joen suojeluarvo on tiukka.

Hämeenkyrön, Nokian ja Ylöjärven kuntien liittymäkohdassa sijaitseva Pinsiönlähde kokoaa vetensä lähteen pohjoispuolelta Pinsiönkankaan pohjavesialueelta. Pinsiön-Matalusjoen Natura 2000-alue (FI0356004) sijoittuu Nokian ja Ylöjärven kuntien rajan jakamalle lähdealueelle.

Pinsiön-Matalusjoessa elää erittäin uhanalainen (EN) jokihelmisimpukka eli raakku (*Margaritifera margaritifera*) ja alkuperäistä sisävesikantaa oleva purotaimen (*Salmo trutta trutta*). Purotaimen toimii toukkavaiheessa raakun väli-isäntänä ja myös sen suojeleminen on välttämätöntä raakun säilymiselle (Suomen lajien uhanalaisuus 2019).

Raakku on luonnonsuojelulain 47 §:n mukainen erityisesti suojeltava sekä 49 §:n mukainen luontodirektiivissa mainittu laji. Sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja

heikentäminen on yksiselitteisesti kiellettyä. Purotaimen on Euroopan unionin luontodirektiivissä erityissuojeltava eliölaji.

Raakku on Euroopan Unionin erityissuojeltu laji, jonka suojelua koskevat asiakirjat ovat alla lueteltu:

Erityisesti suojeltavat lajit (LSA 1997/160, liite 4 2021/521)

Koko maassa rauhoitetut eläinlajit (LSA 1997/160, liite 2a 2021/521)

EU:n luontodirektiivin II-liite

EU:n luontodirektiivin V-liite

EU:n luontodirektiivin liite II, Suomen Natura-lajit

Kiireellisesti suojeltavat lajit (SYKE 2020)

Tampereen Veden pohjavedenotto heikentää merkittävästi raakun elinympäristön Pinsiön-Matalusjoen tilaa. Vedenotto on EU:n luontodirektiivin suojelumääräysten vastaista ja muodostaa todellisen riskin raakun ja purotaimenen elinympäristölle ja lajien säilymiselle. Raakua pidetään jokiekosysteemin avainlajina ja huippuindikaattorina elinympäristönsä vaativuuden ja elinkiertoon liittyvien ominaispiirteidensä vuoksi (Oulasvirta 2006). Raakku puhdistaa vettä jopa 50 litraa päivässä.

Raakun ja purotaimenen elinehtona on Pinsiönlähteen puhdas, runsas, virtaava ja happirikas pohjavesi, jonka lämpötilan tulee pysyä 18 ° alapuolella. Hiesu, liete ja muu kiintoainne ovat haitallisia lajien elinympäristölle. Raakku elää ensimmäisen elinvuotensa toukkavaiheessa purotaimenen kiduksissa niin sanottuna glokidiona ja näin purotaimen toimii toukan väli-isäntänä.

Etelä-Suomen luonnonvaraiset lohikalakannat ovat taantuneet ja uhanalaistuneet hälyttävästi kutujokien patoamisen, voimaloiden rakentamisen, ruoppausten ja muun ihmistoiminnan seurauksena. Pinsiön-Matalusjoessa elää vielä vähäinen, luontaista kantaa oleva ja lisääntymiskykyinen purotaimenpopulaatio.

Pinsiön-Matalusjoen raakun ja purotaimenen tilaa ja lisääntymistä on selvitetty useissa tutkimuksissa. Joen raakkukanta on romahtanut vuonna 1999 havaitusta 26 000 yksilöstä vuonna 2013 havaittuun 6 200 yksilöön. Käytännössä Pinsiön-Matalusjoen raakkukanta ei ole lisääntynyt yli 20 vuoteen satunnaista lisääntymistä lukuun ottamatta. (Oulasvirta ym. 2013) Pinsiön-Matalusjoella raakun suojelutaso ei näin ollen ole suotuisa. Tampereen Veden pohjavedenotto aiheuttaa Pinsiön-Matalusjoen virtaaman vaihtelua. Erityisesti kesäisin lämpiminä jaksoina joen veden määrän vaihdellessa vesi lämpenee liian lämpimäksi raakulle ja purotaimenelle. Pahimmillaan haihtuminen aiheuttaa joen kriittistä veden vähyyttä ja jopa kuivumista, jota on jo koettu 2010- ja 2020-lukujen helteisimpinä kesinä. Talvisin veden ollessa vähäistä joki jäätyy pohjaa myöten. Raakun suojelutason palauttaminen suotuisaksi vaatii aktiivisia toimenpiteitä lajin elinympäristön laadun parantamiseksi (FCG Suunnittelu ja tekniikka 2017).

"Pinsiössä ikänsä asunut muistelee, kuinka 1970-luvulla joki oli lähteeltä 2 m leveä, runsas, kirkas, kylmä ja siinä näkyi purotaimenia, jotka katosivat tilan kohdalla 2 vuotta Tampereen vedenoton alettua. Hän kertoi, että nyt kuivempina aikoina tilan kohdalla vesi monesti seisoo erittäin matalana ja joki on kesällä vesikasvien peittämä (Markku Uosukainen, mti, maanviljelijä, metsänomistaja)."
Haastattelu 5.9.2024

Pinsiön-Matalusjoelle toteutettiin vuosina 2016-2017 Jyväskylän yliopiston, Hämeenkyrön, Nokian ja Ylöjärven toimesta Kolmen helmen joet -hanke. Hankkeessa kartoitettiin jokihelmisimpukan ja purotaimenen nykytilanne, lajien säilymiseen kohdistuvat uhat ja riskit, sekä tehtiin ympäristövirtaamaselvitys. Hankkeessa tuotettiin Hämeenkyrön, Nokian ja Ylöjärven alueilla virtaavalle joelle kunnostussuunnitelma. Uusimpia joen veden tilaa ja uhanalaisten lajien nykytilaa

koskevia selvityksiä ja eliölajeihin kohdistuvien riskikartoitusten tuloksia ei ole käytetty Tampereen Veden pohjavedenoton vaikutusten arvioinnin pohjana.

Raakku ja purotaimen ovat säilyneet Pinsiön-Matalusjoessa jääkauden päättymisestä alkaen. Molempien lajien elinehtona on Pinsiönlähteen puhdas, viileä ja happirikas pohjavesi, jonka lämpötilan tulee pysyä 18 ° alapuolella.

Tampereen kaupungin LUMO-ohjelmassa on seuraavat tavoitteet, jotka asettavat myös selkeät suuntaviivat raakun suojelulle:

1. Kaupunkiluonto on monimuotoista ja ilmastonmuutokseen sopeutuvaa.
2. Uhanalaiset luontotyypit ja lajit on turvattu.
3. Ekologiset verkostot ovat toimivia ja kattavia.
4. Vesistöjen ja pienvesien tila on hyvä ja niiden eliöstö monimuotoista ja elinvoimaista.
5. Haitallisten vieraslajien torjunta on tehokasta ja toimivaa.
6. Aasukkaat ja yhteisöt tuntevat lähiluontonsa arvot ja haluavat toimia niiden hyväksi.

Pinsiönlähteen pohjavedenotto ei vastaa nykypäivän ympäristönsuojelun vaatimuksia. Vedenottolupa myönnettiin vuonna 1969, jolloin ympäristölainsäädäntö ja ympäristövaikutusten arviointi olivat vielä kehittymättömiä. Raakun tai vaelluskalojen elinympäristöä ei huomioitu riittävästi lupaehtoja määriteltäessä, vaikka raakku oli suojeltu jo vuonna 1954. Pinsiönlähteen vedenotto oli alun perin tarkoitettu lähinnä väliaikaiseksi ratkaisuksi kasvavaan vedentarpeeseen, kun pintaveden laatu oli nykyistä heikompaa suurempien teollisuuden jätevesimäärien ja huonompien puhdistusmenetelmien vuoksi.

Tampereen kaupungin Pinsiönlähteen pohjavedenotto on kiistattomasti tuhoisaa erittäin uhanalaiselle eliölajille ja elinympäristölle. Kaupungin ja Tampereen Vesi Oy:n tulee turvata veden huoltovarmuus, mutta korvaavaa vedenottoa on kartoitettava, sillä alueen hauras ekosysteemi ei pohjavedenottoa nykyisellään kestä.

Esitän samalla, että Tampereen Vesi Oy lopettaa vedenoton Pinsiönlähteestä ja Jordaninojan lähdealueelta siten, että näistä tuleva vesimäärä virtaa kokonaisuudessaan Pinsiön-Matalusjokeen.

Saana Kuusipalo,
Kaupunginvaltuutettu (sd.)

Su k.

Tampereella 16.9.2024

Jussi Lahtinen

Jukka Gustafsson

Ulla Salonen

Ulla-Jana Mäyri

Minna Minkkinen

Mitja Tapio

Milica Hanhela

Jouni Siiró

Kukka Kunnari
Jyvä Rehman
Minna Rokosa

Ulla Kampman

Lotta Reito

Antti Hilli

Ilkka Porttimäki

Sofia Julén

Aleksovski Atanas

Ulla-Jana Mäyri

Marjo Heino

Vilma Jänisalo

Oras Tuukkunen
Petri Siuro

~~Jouko~~
Jouko Mustakallio

~~Jouko~~
Jouko Stenlund

~~Olga~~
Olga Haapa-aho

~~Linis~~
Linis Suomela

~~Mirja~~
Mirja Salmijärvi

~~J. Suoniemi~~
Jouko Suoniemi

~~Hanna~~
Hanna Sareila
Matti Järvinen

~~Vilho~~
Vilho Hanhikivi

~~Kari~~
Kari Meiri

~~Lasse~~
Lasse Heikkilä

~~Sari~~
Sari Teras

~~Matti~~
Matti Teras

Valtuustoaloite sähkön vähittäismyynnistä asukkaille

Sähköpalvelun huoltovarmuus edellyttää tuotannon ja jakelun lisäksi vähittäismyynnin toimivuutta myös poikkeusoloissa.

Viime vuosien kaltaisia sähkökriisejä on jatkossakin. Vihreä siirtymä (esimerkiksi uusiutuvasta turpeesta luopuminen), säätövoiman purku sekä Saksan energiaratkaisut (ydinvoimasta luopuminen) yhdessä hyvin sääriippuvaisen (tuuli ja aurinko) sähkön tuotannon rakentamisen kanssa kasvattavat sähkökriisien todennäköisyyttä.

Sähkö on peruspalvelu, jonka kohtuuhintainen saatavuus on turvattava myös poikkeusoloissa.

Valtion ohjauskeinona käyttämä sähkölaitoksien ylimääräisistä voitoista kerättävä väliaikainen voittovero eli niin kutsuttu windfall-vero toimi kannusteena omassa sähkön vähittäismyynnissä. Muuten se on pelkkä vero.

Ainoa keino kohtuuhintaisen sähkön turvaamiseksi tamperelaisille on perustaa yhdessä sähkön riittävän tuotannon kanssa osaksi Tampereen Energia -sähkölaitosta sähkön vähittäismyyntiä harjoittava yksikkö.

Esitän, että Tampereen kaupunki toimii tavalla, että huoltovarmuuden turvaamiseksi alueella on mahdollista ostaa kohtuuhintaista sähköä suoraan kaupungin omasta sähkölaitoksesta myös poikkeusoloissa, kuten on voitu tehdä vuodesta 1888 kesään 2024.

Esitän sähkön vähittäismyyntiyksikön perustamista osaksi Tampereen Energia -sähkölaitosta.

Tampereella 16.9.2024

Aarne Raevaara
kaupunginvaltuutettu (ps)

Nuorisovaltuuston aloite Kiva-koulu- ja Verso-järjestelmien lakkauttamisesta sekä Etelä-Karjalan -mallin käyttöönottamisesta

Tampereellakin käytössä olevat Kiva-koulu- ja Verso-järjestelmät (vertaissovittelu) ovat viime vuosien aikana saaneet aiheellista kritiikkiä sekä oppilailta, opetushenkilöstöltä että oppilaiden vanhemmilta.

Tutkija Miia Sainio selvitti vuonna 2014 Kiva Koulun toimeksiantona ohjelmaan liittyviä positiivisia puolia sekä negatiivisia vaikutuksia mm. ohjelman käytön lopettamisessa. Tutkimuksessa nousi hyvin yksipuolisesti esiin ohjelman käytön positiivisia puolia ainoastaan opettajanäkökulmasta eikä siinä puhuttu esimerkiksi oppilaiden oikeusturvasta. Nimetön opettaja totesi tutkimuksessa, että "kiusaamisen selvittely ohjelman mukaisesti on koettu kovin hankalaksi isossa koulussa." Tutkimuksessa nostettiin esiin myös haaste ohjelman hyödyntämisessä sairaalakoulujen sekä pienten yksiköiden osalta.

Myös Ylen 9.1.2019 julkaisemassa artikkelissa "Ylistettyä Kiva koulu -ohjelmaa käytetään jopa vahingollisella tavalla: "Jättää aikamoisia traumoja kiusatulle"" todetaan, että ohjelmaa käytetään usein väärin eikä sillä pystytä turvaamaan kiusatun oppilaan oikeusturvaa. Lisäksi se jättää mahdollisuuden ~~kiusatuille~~ väärinkäyttää asemaansa omaksi hyödykseen.

Kiusatuille

Myös Verso-järjestelmästä on nuorisovaltuuston tietoon tullut samanlaista palautetta eikä sitä koeta tarkoituksenmukaiseksi. On hienoa, että oppilaat otetaan mukaan tapausten selvittelyyn, mutta nuorisovaltuuston mielestä kiusaamis- ja väkivaltatapausten selvittäminen on aikuisten tehtävä ja on opetushenkilöstön velvollisuus senkin vuoksi, että tapaukset voivat johtaa kurinpitotoimenpiteisiin, jonka vuoksi selvittelyn tulee olla aikuisvetoista.

Nuorisovaltuusto kokee, että viime vuosien aikana esiin nousseet aiheelliset huolet ja kauhistuttavat kertomukset järjestelmien väärinkäytöstä antavat perusteen lakkauttaa kyseiset toimenpideohjelmat tamperelaisissa oppilaitoksissa ja ottaa käyttöön muun muassa tehokkaammaksi todettu Etelä-Karjalan -malli erilaisten riitatilanteiden selvittämisessä.

Esimerkiksi Helsingin kaupunki on laatinut oman KVO13-toimenpideohjelmansa kiusaamisen ja väkivallan vastaiseen työhön koko kaupungin tasoisesti. Koemme, että samanlainen toimenpideohjelma tulee laatia myös Tampereelle.

Oppilaiden sekä opetushenkilöstön oikeusturvan tulee olla keskiössä kun selvitetään erilaisia konfliktitilanteita ja kiusaamis- ja väkivaltatapauksia. Myös oppilaiden huoltajien mukaan ottaminen tapausten selvittämisessä tulee huomioida jatkotoimenpiteiden valmistelussa.

Kaikenlaiselle kiusaamiselle ja väkivallalle tulee olla nollatoleranssi ja niihin pitää puuttua asianmukaisilla tavoilla. Väkipalta jättää jokaiseen kiusattuun ja väkivallan kohteeksi joutuneeseen lapseen ja nuoreen ikuiset jäljet.

Edellä mainittuun perustuen nuorisovaltuusto allekirjoittaneiden valtuutettujen tukemana esittää, että

Tampereen kaupunki selvittää aloitteessa mainittujen järjestelmien käytön laajuutta Tampereen kaupungin peruskouluissa sekä toisen asteen oppilaitoksissa.

Tampereen kaupunki tekee tarvittavat toimenpiteet kyseisten järjestelmien käytön lopettamiseksi väkivalta- ja kiusaamistapausten selvittämisessä.

Tampereen kaupunki ottaa käyttöön mahdollisimman laajasti Etelä-Karjalan -mallin väkivalta- ja kiusaamistapausten selvittämisessä jokaisessa Tampereen kaupungin oppilaitoksessa.

Tampereella 16.9.2024

Eetu Hukkanen

Oliver Priimägi

sekä aloitetta tukevat valtuutetut

Maria Mäkelä Minna Minkkinen

Janni Siirin

Mari Ranta

Ellen Kuusinen

Antti

Mika-Kalle Varpas

Mika

Antti

Liisa

Yllystetty, Huhli-Lahja

Matti Järvinen

Antti

Kerttu Kunnari

MILKA HANNINEN

HITJA TAPIO

Kirsi Kannonen

SAANA KUUSIPALO

JUSSI LAHTINEN

Antti Niemola

Antti

Antti Hiltti

Inna Rokosa

Olga Haggala